

Af Kjeld Hansen, Journalist og forfatter
Foto: Hedeselskabet, Ella Kildetoft,
Fejø Lokalhistoriske Arkiv og Ømuseum

TRODS ALLE GODE VILJER - 40 ÅRS NEDTUR FOR DANMARKS NATUR

Dansk landbrugs moralske og økonomiske nedtur begyndte i de første dage af maj 1961. Helt præcist i weekenden 6.-7. maj. Ved den lejlighed skabtes det økonomiske grundlag for den danske landmands moralske korrumpning og for naturens og miljøets endegyldige forarmelse i det yndige land.

I foråret 1961 havde overenskomstforhandlingerne udløst lønstigninger på 20 pct. i industrien. Nu truede kravet om tilsvarende stigninger til landar-

bofamilierne en passende indkomst, blev cementeret i disse første majdage for 48 år siden, hvor Landbrugsrådets daværende præsident, Anders

spil for galleriet. I dybeste hemmelighed havde Anders Andersen, der også sad i Folketinget for Venstre, og den socialdemokratiske statsminister Viggo Kampmann aftalt prisen for, at strejken kun skulle være symbolsk. Hverken landbrugsministeren, finansministeren, regeringen eller folkettinget blev nogensinde hørt.

Efter tre dages panik var der derfor atter frisk mælk i mejeriudsalget. Pris: fem mia. nutidskroner til landbruget.

Verdens hårdest udnyttede land Landbrugsstøtten blev født i dølgsmål, undfanget i en atmosfære af mistro, bedrag og hemmelighedskræmmeri. Alligevel har danske skatteydere hvert år siden 1961 måtte overføre mere end svimlende 300 mia. kroner i direkte bistandshjælp til de danske landmænd.

Siden 1961 har dansk landbrug været permanent på støtten. Det er hovedforklaringen på, at Danmark stadig er det hårdest udnyttede landbrugsland i verden med mere end 62 pct. af nationens areal under plov,

bejderne, men det ville landbrugsarbejdsgivere overhovedet ikke høre tale om. I hvert fald kun mod fuld kompensation fra staten.

Den opfattelse, at det øvrige samfund har en kontant forpligtelse til at sikre netop land-

Andersen, erklærede bybefolkningen »mælkestrejke«, hvis ikke han fik nogle milliarder til sine medlemmer. Landmændene ville hælde mælken i kloakkerne, indtil regeringen gav sig.

Ingen vidste dengang, og kun få ved i dag, at mælkestrejken var et

til trods for at landbruget ingen væsentlig nationaløkonomisk betydning har mere. Allerede i august 1963 var eksporten af landbrugsvarer for første gang mindre værd end industrieksporten. Landbrugseksporten udgør i dag blot 11 procent af eksportindtjeningen, og denne andel er fortsat faldende.

Takket være den generøse statsstøtte er selv de usleste marker og de vådeste enge alligevel blevet opdyrket, til trods for at disse marginale jorder aldrig i sig selv ville kunne forrente indsatsen. Af samme årsag blev den stort tænkte marginaljordspolitik i 1980'erne en fiasko, fordi støtten forhindrede, at landbruget i større stil følte sig økonomisk tilskyndet til at frasælge de dårlige jordboniteter til andre formål.

Gennem alle årene medførte kravet om, at jorden skal dyrkes som forudsætning for at kunne opnå støtte, at selv de elendigste arealer ned til fjorden, op til åen eller ud i klitterne stadig pløjes om, tilsåes, gødskes, sprøjtes og høstes. Næsten uanset hvor magert udbyttet er, gør støtten det rentabelt.

Dette er forklaringen på, at "kvaliteten af Danmarks natur og biodiversitet har ikke tidligere været så ringe", som hovedkonklusionen lød i Wilhjelm-rapporten i 2001.

Blod og mælk i bækken

For naturen har de seneste 50 år været én lang nedtur.

Med ganske få spektakulære undtagelser som havørnens genkomst og forbedret spildevandsrensning har den altdomi-

nerende hovedtendens været tilbagegang. Når hver tredje organisme er opført på den røde liste over truede arter, kan man roligt sige, at vi har haft meget begrænset succes med at stoppe ødelæggelsen af biodiversiteten. Ser man udelukkende på miljøindsatsen som kampen mod menneskeskabt forurening, som oprindeligt udgjorde Noahs kernekompetence, så er succesen derimod åbenbar. Men de fleste points var nu heller ikke så svære at score.

Barndommens bæk – og Gudenåen – skifter ikke længere mellem farverne rød og hvid, alt efter om det er svineslagteriet, der lukker blod ud, eller mejeriet, der spuler sine mælketanke. Vores børn bader heller ikke længere ved strande med opskyl af brugte præservativer, tam-

poner og andre uhumskheder. Men det var vel heller ikke for meget for langt, at det svineri måtte stoppe.

Både laks og ørreder er i dag vendt tilbage til vandløbene i stor stil. Som noget nyt svømmer der så tvekønnede fisk omkring i nutidens østrogenbelastede miljø. Det er en påmindelse om, at vi alligevel ikke er kommet i paradiset. Så langt fra endda.

I de allersæneste år er det atter begyndt at gå den gale vej med hårdhændet vedligeholdelse og fysisk ødelæggelse af vandløbene. Kommunalreformens miljøpolitiske kaos har medført, at mange kommuner ser mellem fingrene med de entreprenante jordejere, der ma-

nipulerer bække, åer og større vandløb til egen fordel.

Også industriens voldsomme lugtgener er rensset væk fra byer og industriområder i dag. Til gengæld er stanken på landet vokset til noget nær det uudholdelige. Titusinder af mennesker har fået deres livskvalitet - og ejendoms-værdier - stærkt forringet af gyllestanken, samtidig med at stort set alle naturområder i Danmark, fredede såvel som ikke-fredede, overgødskes med "substralregn" i form af ammoniaknedfald fra de mange millioner af svin.

Danmarks natur er ikke læn-gere et kulturlandskab, men en losseplads for affaldsstoffer fra landbruget.

Svineindustriens eksplosive vækst gennem de seneste 30 år har været præget af en udvikling med stadig færre, men markant større husdyrfabrikker med en samlet årsproduktion på 26 mio. slagtesvin. Industrien spreder sit urensede gylleaffald overalt i landskabet, i en målestok som modsvarer 80 mio. menneskers nødtørft, som en kendt TV-journalist engang udmalede det.

Den kemiske forurening, især med sprøjtemidler og næringsstoffer som kvælstof og fosfor fortsætter også, trods de milliarddyre vandmiljøplaner. I historisk perspektiv kan det selvfølgelig kaldes et fremskridt at DDT, Lindan og andre klorerede kulbrinter er blev

forbudt, og det samme gælder forbuddet fra 1983 mod sprøjtning fra fly og helikopter, men den generelle fladeforurening med kemiske sprøjtemidler er ikke mindsket væsentligt over de seneste 50 år.

Ingen miljøpolitik

Siden 1980'erne har vi investeret milliarder af kroner for at dæmpe skadevirkningerne fra verdens mest ekstreme landbrug, men kun med ringe effekt. En væsentlig årsag har været skiftende regeringers insisteren på frivillige aftaler med landbruget. Aftaler, der aldrig blev holdt.

I dag ligger miljøpolitikken i ruiner

Ganske vist påstod den daværende statsminister på Venstres landsmøde i november 2003, at ”der er ikke en frø, ikke en fugl, ikke en fisk, der har fået det ringere som følge af regeringens miljøpolitik.”

Det var en rigtig dumsmart bemærkning. For det første glemte Anders Fogh Rasmussen jo lige at fortælle det til frøerne, fugl-ene og fiskene. For det andet var bemærkningen usand. Han har da også måttet æde sine ord i sig.

På Venstres landsmøde i november 2008 sagde statsministeren så undskyld, hvorefter han blæste til kamp mod al-

verdens miljøproblemer. Nu skulle Danmark være grønt, og Venstre gik målrettet efter at erobre den grønne førertrøje.

Men statsministeren havde glemt at tage Fødevareministeriet og Miljøministeriet i ed. Trods den velbeskrevne elendighed har fødevareministeren – med miljøministerens stiltiende accept – givet de 15.300 fuld-tidslandmænd mulighed for at fortsætte opdyrkningen af de sidste stumper af danskernes natur, som den ligger spredt og splittet derude, mellem stålsiloer, gyllebeholdere og kæmpe fabrikshaller. I foråret 2008 blev 83.000 hektar brak pløjet op, og de næste 60.000 hektar vil formentlig forsvinde i år. Der er tale om et areal på størrelse med Lolland-Falster. Det har ligget hen som halvnatur siden 1992, men nu er det hele atter pløjet, gødsket, sprøjtet og tilsået med korn eller majs.

Fødevareministeren havde ganske vist lovet de grønne organisationer ”fuld kompensation” for denne naturmassakre, men det løfte viste sig at være ren lamperøg. Da ministerens natur-udspil endelig kom i maj 2009 med overskriften ”grøn vækst”, viste det sig at være fup. ”Grøn vækst” betyder i virkeligheden endnu flere svin og køer og endnu mere jord under plov.

Og det hele skal finansieres med yderligere 13,5 mia. støttekroner fra de danske skatteydere over de næste fem år.

Landets fremmeste ekspert i biodiversitet, professor Carsten Rahbek fra Københavns Universitet, karakteriserede ”Grøn Vækst”-udspillet med disse ord: ”En kæmpe erhvervsstøttepakke i milliardklassen”.

Professorens vurdering kan læses i hans kronik ”Landbruget vandt, naturen tabte” fra maj 2009. Rahbek konkluderede, at ”med Grøn Vækst er dansk landbrug stadigvæk den alt-overvejende førsteprioritet på bekostning af danskernes fælles natur, vilde dyr og planter. Er det det, vi danskere vil?”

TEKSTBOKS

Læs den fulde historie om ”mælkekrigen” og hvordan landbruget kom på støtten i Kjeld Hansens store bog ”Det tabte land” fra Gads Forlag 2008. Vil du læse professor Carsten Rahbeks kronik om grøn vækst-udspillet, så prøv dette link til Politikens kronik, den 15. maj 2009: <http://politikken.dk/debat/kroniker/article709222.ece>